

Plaatsvervangend hoge commissaris te Djakarta (Gieben) aan minister van Uniezaken en Overzeese Rijksdelen (Van Maarseveen), 2 mei 1950

Mede voor Drees, Stikker en Schokking. In de in het slot van mijn 460 bedoelde bespreking met Andreae, Buurman, Kist en Van Langen werd eenstemmigheid bereikt over het volgende plan.

1. Donderdag 4 dezer vertrekken Van Langen en Van Straaten, die in Makassar wordt opgehaald, luchtsgevijs naar Ambon. Zij zullen de belhamels onder de muitende troepen op het hopeloze van hun positie wijzen en trachten hen te bewegen zich met hun gezinnen door ons naar Nederland te laten afvoeren.
2. Onverwijld zullen officieren en onderofficieren KNIL naar Ambon worden ingevlogen om het ganse kader der daar aanwezige KNIL-troepen te vervangen.
3. Een schip der KPM, waarbij in de eerste plaats gedacht wordt aan het zich thans te Menado bevindende charterschip Thedens, wordt naar Ambon gedirigeerd, teneinde belhamels en afgeloste kader met gezinnen af te voeren.

Deze maatregelen dienen gepaard te gaan met door RIS te geven belofte van straffeloosheid en voortzetting normale afvloeiing van op Ambon achterblijvende KNIL-militairen. Met Hatta zal morgen besproken worden of het nog wel gewenst is Leimena en Pelupessy met Van Langen en Van Straaten mede te zenden en zo neen wie in hun plaats RIS zullen vertegenwoordigen. Afvoer naar Nederland zal beperkt moeten worden tot militairen die van KNIL deel uitmaken. RIS-onderdanen die geen deel uitmaken van KNIL dienen te blijven uitgesloten. Hierbij onzerzijds vooral gedacht aan Soumokil, ook al zal nogmaals door ons bij Hatta worden aangedrongen ook tegen Soumokil bekende grootmoedige houding aan te nemen. Uiteraard zullen wij stellen, dat kosten van Thedens voor rekening van RIS zullen blijven. Ben mij bewust dat het onder belofte van straffeloosheid afvoeren van belhamels onder muiters op zichzelf bedenkelijk. Daarom zou onzerzijds primair gesteld kunnen worden, dat belhamels in Nederland berecht dienen te worden. Bovendien kan onze boven geschetste assistentie licht uitgelegd worden als partij kiezen tegen Ambonse zelfbeschikkingsrecht. Daartegenover staat echter dat wij verantwoordelijkheid voor optreden van KNIL-militairen niet kunnen afwijzen en wij, zoals ik mijn 460 reeds stelde, het uiterste moeten beproeven om reorganisatie KNIL zonder ernstiger storing dan wij tot heden ondervonden voortgang te doen vinden. Aldus bezien achten wij het plan de moeite van het proberen alleszins waard ook al ontveinzen wij ons niet dat slagen geenszins vaststaat. Indien echter belhamels in afvoer toestemmen zal door hun verdwijnen een optreden van nieuwe kader reële kans op algehele oplossing geschapen kunnen worden. Overwogen is nog of in stede van KPM-schip een jager dient te worden ingezet. Wij waren daar tegen omdat geen kans moet worden gelopen KM in gevechtshandeling gewikkeld te zien. Ons boven ontvouwde plan alsmede door RIS te geven instemming daarmede dient in briefwisseling tussen HC en RIS te worden vastgelegd.

Verzoeken Uw beslissing omgaand seinen. Bezorgdheid wekt moeilijke positie der Nederlandse RIS- of NIT-ambtenaren te Ambon, die mij telegrafisch om evacuatie verzochten onder toevoeging dat zij de lopende zaken blijven afdoen. Mede omdat Ambonse onlusten niet anti-Nederland gericht acht ik evacuatie prematuur. Seinde hun dat zij ook onder nieuwe bestel taak moesten blijven vervullen voorzover zij daardoor niet met hen bindende RIS- of NIT-instructies in strijd kwamen en wees erop dat van hen inmenging in uitgeschillen voortvloeiend gewapend optreden ook naar oordeel RIS-Regering niet verwacht kan worden.